

ARREST VAN HET GERECHT (Tweede kamer — uitgebreid)
27 april 1995 *

In zaak T-96/92,

Comité central d'entreprise de la Société générale des grandes sources, het personeel vertegenwoordigend orgaan als bedoeld in boek IV van de Franse Code du travail, gevestigd te Parijs,

Comité d'établissement de la Source Perrier, de werknemers vertegenwoordigend orgaan als bedoeld in genoemde bepalingen,

Syndicat CGT (Confédération générale du travail) de la Source Perrier, vakbond als bedoeld in genoemde bepalingen, en

Comité de groupe Perrier, het personeel vertegenwoordigend orgaan als bedoeld in genoemde bepalingen,

gevestigd te Vergèze (Frankrijk),

tijdens de schriftelijke behandeling vertegenwoordigd door J. Méloux, advocaat te Montpellier, en ter terechtzitting door H. Masse-Dessen, advocaat bij de Cour de cassation en de Franse conseil d'État, domicilie gekozen hebbende te Luxemburg ten kantore van G. Thomas, advocaat aldaar, Boulevard Grande-Duchesse Charlotte 77,

* Procestaal: Frans.

verzoekers,

tegen

Commissie van de Europese Gemeenschappen, vertegenwoordigd door F. E. González Díaz, lid van haar juridische dienst, en G. de Bergues, bij haar gedetacheerd nationaal ambtenaar, als gemachtigden, domicilie gekozen hebbende te Luxemburg bij G. Kremlis, lid van haar juridische dienst, Centre Wagner, Kirchsberg,

verweerster,

betreffende een beroep tot nietigverklaring van beschikking 92/553/EEG van de Commissie van 22 juli 1992 inzake een procedure op grond van verordening (EEG) nr. 4064/89 van de Raad (Zaak nr. IV/M.190 — Nestlé/Perrier) (PB 1989, L 356, blz. 1),

wijst

HET GERECHT VAN EERSTE AANLEG (Tweede kamer — uitgebreid),

samengesteld als volgt: B. Vesterdorf, president, D. P. M. Barrington, A. Saggio, H. Kirschner en A. Kalogeropoulos, rechters,

griffier: H. Jung

gezien de stukken en na de mondelinge behandeling op 5 oktober 1994,

het navolgende

Arrest

De feiten en het procesverloop

- 1 Op 25 februari 1992 meldde Nestlé SA (hierna: „Nestlé”) krachtens artikel 4, lid 1, van verordening (EEG) nr. 4064/89 van de Raad van 21 december 1989 betreffende de controle op concentraties van ondernemingen (PB 1989, L 395, blz. 1; hierna: „verordening nr. 4064/89”), bij de Commissie een openbaar bod op de aandelen van Source Perrier SA (hierna: „Perrier”) aan, dat op 20 januari 1992 was uitgebracht door Demilac SA (hierna: „Demilac”), een gemeenschappelijke dochteronderneming van Nestlé en de Banque Indosuez. Nestlé en Demilac zouden zijn overeengekomen, bij welslagen van het openbaar bod een van de dochtermaatschappijen van Perrier, namelijk de vennootschap Volvic, aan de groep BSN te verkopen.
- 2 Nadat zij de aanmelding had onderzocht, besloot de Commissie op 25 maart 1992 de in artikel 6, lid 1, sub c, van verordening nr. 4064/89 bedoelde procedure in te leiden, op grond dat er ernstige twijfel bestond over de verenigbaarheid van de aangemelde concentratie met de gemeenschappelijke markt. Volgens de Commissie zou de concentratie kunnen leiden tot het ontstaan van een machtspositie, hetzij van de eenheid Perrier-Nestlé op zich, hetzij van Perrier-Nestlé en BSN samen.
- 3 Op 25 mei 1992 werden Nestlé en BSN als „betrokken partijen” door de Commissie gehoord.
- 4 Bij brief van 19 juni 1992 verzocht de vakbond CGT de la Source Perrier (hierna: „CGT Perrier”) de Commissie om inlichtingen over het lopende onderzoek betreffende de aankoop van Perrier door Nestlé-Demilac. In antwoord op deze brief verklaarden de diensten van de Commissie zich bereid, een voorlichtingsbijeenkomst

te organiseren. Tijdens deze bijeenkomst, die plaatsvond op 2 juli 1992, maakten de vertegenwoordigers van de vakbond de Commissie deelgenoot van hun zorgen over de sociale gevolgen van de aangemelde concentratie en legden zij een dossier over met, onder meer, notulen van vergaderingen van het Comité d'établissement en van het Comité de groupe van Perrier, documenten betreffende de bij de Franse rechterlijke en administratieve autoriteiten ondernomen stappen alsmede vakbondsmededelingen en persberichten. De dag na deze bijeenkomst deed CGT Perrier de Commissie, die had gevraagd om in cijfers uitgedrukte gegevens betreffende de sociale gevolgen van de overname van Perrier door Nestlé, het jaarverslag van Perrier voor 1991 toekomen.

5 Op 22 juli 1992 gaf de Commissie wegens de door Nestlé jegens haar aangegane verbintenissen beschikking 92/553/EEG inzake een procedure op grond van verordening (EEG) nr. 4064/89 (Zaak nr. IV/M.190 — Nestlé/Perrier) (PB 1992, L 356, blz. 1; hierna: „beschikking”), waarbij zij de concentratie verenigbaar met de gemeenschappelijke markt verklaarde, zij het op voorwaarde dat werd voldaan aan alle voorwaarden en verplichtingen die waren vervat in de door Nestlé aangegane verbintenissen (zie de honderdzesendertigste overweging van de considerans en artikel 1 van het dispositief van de beschikking). Deze voorwaarden en verplichtingen, die ten doel hebben een levensvatbare concurrent die over de nodige middelen beschikt om daadwerkelijk met Nestlé en BSN te concurreren, de toegang tot de Franse markt voor gebotteld water te vergemakkelijken, kunnen worden samengevat als volgt:

- Nestlé moet aan deze concurrent de merknamen en de bronnen Vichy, Thonon, Pierval, Saint-Yorre en een aantal andere plaatselijke bronnen te koop aanbieden;
- de keuze van de koper, die over voldoende financiële middelen en over deskundigheid op het gebied van onder merknamen verkochte dranken of voedingsmiddelen moet beschikken, moet door de Commissie worden goedgekeurd;
- Nestlé mag geen enkel gegeven betreffende de omvang van haar verkopen van minder dan één jaar oud verstrekken aan een bedrijfsvereniging of een andere

organisatie die deze voor andere concurrenten toegankelijk kan maken, zolang de huidige oligopolistische marktstructuur op de Franse markt voor gebotteld water blijft bestaan;

- Nestlé moet alle van Perrier overgenomen activa en belangen van haar bedrijfsvoering gescheiden houden totdat de verkoop van bovengenoemde merknamen en bronnen is afgerond;
- Nestlé mag tijdens bovengenoemde periode geen structurele wijzigingen in de bedrijfsvoering van Perrier doorvoeren zonder voorafgaande toestemming van de Commissie;
- Nestlé mag geen vertrouwelijke of gepatenteerde bedrijfsgeheimen, know-how, handelsinformatie of andere industriële informatie of eigendomsrechten die zij van Perrier ontvangt, aan een tot haar groep behorende handelsonderneming overdragen;
- Nestlé kan Volvic niet aan BSN verkopen totdat bovengenoemde merknamen en bronnen zijn verkocht;
- Nestlé mag gedurende een periode van tien jaar de merknamen en bronnen die zij moet verkopen, niet rechtstreeks of onrechtstreeks weer aankopen, en moet de Commissie gedurende een periode van vijf jaar vanaf de datum van de beschikking in kennis stellen van elke aankoop van een op de Franse markt voor gebotteld water aanwezige eenheid waarvan het marktaandeel meer dan 5 % vertegenwoordigt.

6 Bij op 5 november 1992 ter griffie van het Gerecht neergelegd verzoekschrift stelden het Comité central d'entreprise de la Société générale des grandes sources (hierna: „CCE Perrier”), het Comité d'établissement de la Source Perrier (hierna:

„CE Perrier”), CGT Perrier en het Comité de groupe Perrier (hierna: „CG Perrier”) krachtens artikel 173 EG-Verdrag beroep tot nietigverklaring van de bestreden beschikking in.

7 Bij op 9 november 1992 ter griffie van het Gerecht ingeschreven afzonderlijke akte dienden verzoekers tevens krachtens de artikelen 185 en 186 EG-Verdrag een verzoek in kort geding in, dat strekte tot opschorting van de tenuitvoerlegging van de bestreden handeling.

8 Dat verzoek in kort geding is bij beschikking van de president van het Gerecht van 15 december 1992 (zaak T-96/92 R, CCE Grandes Sources e. a., Jurispr. 1992, blz. II-2579) afgewezen. De beslissing omtrent de kosten is aangehouden.

9 In het kader van het onderhavige beroep tot nietigverklaring van de bestreden beschikking is de schriftelijke behandeling op 28 juni 1993 afgesloten. Het Gerecht heeft, op rapport van de rechter-rapporteur, besloten zonder instructie tot de mondelinge behandeling over te gaan. De mondelinge behandeling heeft plaatsgevonden op 5 oktober 1994.

Conclusies van partijen

10 Verzoekers concluderen dat het het Gerecht behage:

— het onderhavige beroep tot nietigverklaring ontvankelijk te verklaren;

— de bestreden beschikking nietig te verklaren en de Commissie te gelasten te handelen overeenkomstig artikel 8, lid 4, van verordening nr. 4064/89;

- de Commissie in de kosten te verwijzen en overeenkomstig de artikelen 87, lid 3, en 91, sub b, van het Reglement voor de procesvoering van het Gerecht te veroordelen tot betaling van een bedrag van 20 000 ECU.

11 Verweerster concludeert dat het het Gerecht behage:

- het beroep te verwerpen;
- verzoekers hoofdelijk in de kosten te verwijzen.

De ontvankelijkheid

Beknopte uiteenzetting van de argumenten van partijen

- 12 Ofschoon de Commissie wel ingaat op de zaak ten gronde, stelt zij dat het onderhavige beroep niet-ontvankelijk is. Zij betoogt om te beginnen, dat wil een beroep ontvankelijk zijn, niet alleen moet zijn voldaan aan de twee voorwaarden van artikel 173 EG-Verdrag, volgens welke de bestreden handeling de verzoekers rechtstreeks en individueel moet raken, doch tevens moet worden aangetoond dat de verzoekers procesbelang hebben (zie arresten Hof van 31 maart 1977, zaak 88/76, Suiker Export, Jurispr. 1977, blz. 709, en 10 juli 1986, zaak 282/85, DEFI, Jurispr. 1986, blz. 2469). Volgens de Commissie is een dergelijk belang in casu niet aangetoond, gelet op de hoofddoelstelling van verordening nr. 4064/89, die beoogt in de gemeenschappelijke markt een daadwerkelijke mededinging in stand te houden en te ontwikkelen. De Commissie erkent, dat zij bij de beoordeling van de gevolgen van een concentratie voor de mededinging moet uitgaan van het algemene kader van de verwezenlijking van de in artikel 2 van het Verdrag bedoelde fundamentele doelstellingen, daaronder begrepen de in artikel 130 A bedoelde versterking van de economische en sociale samenhang van de Gemeenschap, zoals in de dertiende overweging van de considerans van verordening nr. 4064/89 in herinnering wordt gebracht. Deze overweging verplicht echter niet tot een gedetailleerde analyse van de gevolgen van een concentratie voor de werkgelegenheid in een bepaalde

onderneming, maar tot de inaanmerkingneming van de gevolgen die de concentratie naar verwachting zal hebben voor de werkgelegenheid in de Gemeenschap als geheel of in een deel ervan. Volgens de Commissie hebben erkende werknemersvertegenwoordigers alleen dan een belang dat bescherming verdient, indien zij, althans op het eerste gezicht, weten aan te tonen, dat een door de Commissie goedgekeurde concentratie van dien aard is, dat op duidelijke wijze afbreuk wordt gedaan aan de in artikel 2 EG-Verdrag bedoelde sociale doelstellingen.

- 13 De Commissie stelt voorts, dat verzoekers geen procesbevoegdheid hebben, daar zij niet voldoen aan de twee ontvankelijkheidsvoorwaarden van artikel 173 van het Verdrag. Zij betwist in de eerste plaats, dat verzoekers door de beschikking individueel worden geraakt. Dienaangaande brengt zij in herinnering, dat een derde slechts aan deze voorwaarde voldoet, indien de betrokken beschikking hem betreft uit hoofde van zekere bijzondere hoedanigheden of van een feitelijke situatie die hem ten opzichte van ieder ander karakteriseert en hem derhalve individualiseert op soortgelijke wijze als de adressaat. Zij leidt hieruit af, dat derde belanghebbenden die tijdens de administratieve procedure niet van zich hebben laten horen, niet gerechtigd zijn te ageren tegen de na afloop van die procedure vastgestelde beschikking. Zowel op het gebied van mededinging als op dat van staatssteun, dumping en subsidies heeft het Hof erkend, dat derden die over procedurele waarborgen beschikken, de hoedanigheid hebben om in rechte te kunnen optreden, en wel om hem in staat te stellen te controleren, of die processuele rechten zijn geëerbiedigd (zie arresten van 25 oktober 1977, zaak 26/76, Metro, Jurispr. 1977, blz. 1875; 4 oktober 1983, zaak 191/82, FEDIOL, Jurispr. 1983, blz. 2913, en 28 januari 1986, zaak 169/84, Cofaz e. a., Jurispr. 1986, blz. 391). De toekenning van procesbevoegdheid aan een verzoeker die zich niet op zijn processuele rechten heeft willen beroepen, zou derhalve neerkomen op de invoering van een procedure naast die welke is voorzien door de gemeenschapsregeling, in casu door artikel 18, lid 4, van verordening nr. 4064/89.

- 14 De Commissie merkt op, dat in casu CCE Perrier, CE Perrier en CG Perrier niet aan de procedure hebben deelgenomen. Zij kunnen dus niet individueel door de bestreden beschikking worden geraakt.

- 15 De vakbond CGT Perrier heeft weliswaar op zijn verzoek aan de administratieve procedure deelgenomen, maar ten bewijze dat hij door de beschikking individueel wordt geraakt, dient hij eerst aan te tonen, dat hij volgens het toepasselijke nationale recht de hoedanigheid heeft van vertegenwoordiger van alle werknemers van Perrier en niet enkel van zijn eigen leden, zoals artikel 18, lid 4, van verordening nr. 4064/89 vereist. Dienaangaande neemt de Commissie in dupliek akte van verzoekers' opmerkingen, waaruit blijkt dat CGT Perrier is aan te merken als erkend vertegenwoordiger van de werknemers van een onderneming, in de zin van artikel 18 van verordening nr. 4064/89.
- 16 De Commissie is in de tweede plaats van mening, dat zelfs al zou CGT Perrier door de beschikking individueel worden geraakt doordat hij tijdens de procedure opmerkingen heeft ingediend, hij in elk geval evenmin als de overige verzoekers rechtstreeks door die beschikking kan worden geraakt. In dit verband brengt zij in herinnering, dat volgens vaste rechtspraak een particulier door een gemeenschaps-handeling rechtstreeks wordt geraakt, wanneer de door hem ondervonden rechtsgevolgen rechtstreeks voortvloeien uit deze handeling en uit deze alleen. Uit de bepalingen van richtlijn 77/187/EEG van de Raad van 14 februari 1977 inzake de onderlinge aanpassing van de wetgevingen der Lid-Statens betreffende het behoud van de rechten van de werknemers bij overgang van ondernemingen, vestigingen of onderdelen daarvan (PB 1977, L 61, blz. 26; hierna: „richtlijn 77/187”), blijkt evenwel, dat de beschikking niet de werkelijke en onmiddellijke oorzaak kan zijn van ontslagen van werknemers van de groep Perrier, waartoe de groep Nestlé eventueel zou besluiten, noch van het eventuele op losse schroeven zetten van door die werknemers genoten collectieve voordelen.
- 17 Verzoekers betogen, dat de door de Commissie opgeworpen exceptie van niet-ontvankelijkheid ongegrond is. Om aan te tonen dat zij gerechtigd zijn tegen de beschikking op te komen, baseren zij zich op artikel 18, lid 4, van verordening nr. 4064/89. In deze bepaling wordt gesproken van natuurlijke of rechtspersonen die aantonen „voldoende belang” te hebben bij het recht om, indien zij daarom verzoeken, door de Commissie te worden gehoord alvorens deze haar beschikking betreffende de bij haar aangemelde concentratie geeft, waarbij onder meer melding wordt gemaakt van „erkende vertegenwoordigers van de werknemers” van de bij die concentratie betrokken ondernemingen. Zij beroepen zich tevens op artikel 15, lid 1, van verordening (EEG) nr. 2367/90 van de Commissie van 25 juli 1990 betreffende de aanmeldingen, de termijnen en het horen van betrokkenen en derden,

overeenkomstig verordening (EEG) nr. 4064/89 (PB 1990, L 219, blz. 5; hierna: „verordening nr. 2367/90”), waarin het bepaalde in artikel 18, lid 4, van verordening nr. 4064/89 wordt bevestigd.

- 18 In dit verband wijzen verzoekers erop, dat CGT Perrier is aan te merken als erkend vertegenwoordiger van de werknemers van een van de bij de in geding zijnde concentratie betrokken ondernemingen, in de zin van artikel 18, lid 4, van verordening nr. 4064/89. Ingevolge artikel L. 411-11 van de Franse Code du travail is deze vakbond niet alleen bevoegd zijn eigen belangen en die van de bij hem aangesloten leden te verdedigen, maar ook de collectieve belangen van de werknemers van de groep Perrier.
- 19 Volgens verzoekers volgt uit het bepaalde in artikel 18 van verordening nr. 4064/89 en artikel 15 van verordening nr. 2367/90, dat de beschikking, ofschoon gericht tot de vertegenwoordigers van de groep Nestlé, hen als erkende vertegenwoordigers van de werknemers van Perrier rechtstreeks en individueel raakt. Er bestaat op zijn minst een zeer sterk vermoeden, dat zij gerechtigd zijn krachtens artikel 173 EG-Verdrag in rechte op te komen tegen de bestreden beschikking. Deze stelling vindt bevestiging in de omstandigheid, dat CGT Perrier op zijn verzoek als derde belanghebbende door de Commissie is gehoord. Dienaangaande herinneren verzoekers aan het oordeel van het Hof, dat wanneer een verordening aan derde ondernemingen tijdens de administratieve procedure bepaalde procedurele waarborgen biedt, die ondernemingen ter bescherming van hun wettelijke belangen over een beroepsmogelijkheid beschikken.
- 20 Verzoekers verwijzen voorts naar verscheidene beslissingen van Franse rechterlijke instanties waartoe zij zich hadden gewend om zich te verzetten tegen de aanspraken van de groep Nestlé, „die in het kader van de overname van alle activa van Perrier beslissingen nam waardoor de hogere belangen waarvan de bescherming bij wet aan verzoekers is toevertrouwd, ernstig werden geschaad”. Zij noemen in het bijzonder het op 6 maart 1992 gewezen vonnis van het Tribunal de commerce de

Nîmes, dat in een geding tussen Nestlé en Demilac enerzijds en Perrier anderzijds de drie bovengenoemde comités en de vakbond CGT heeft toegestaan te interveniëren, op grond dat zij „daadwerkelijk belang (hebben) bij het (...) geding, voor zover zij de werknemers van de vennootschap en de groep Perrier, die door de juridische en economische situatie van hun onderneming worden geraakt, vertegenwoordigen”.

- 21 In casu betogen verzoekers om te beginnen, dat zij een bijzonder belang hebben bij de nietigverklaring van de bestreden beschikking, voor zover hiermee inbreuk wordt gemaakt op sociale grondrechten die zowel in het Franse recht als in de communautaire rechtsorde worden erkend en die de Commissie bij haar beoordeling van concentraties krachtens verordening nr. 4064/89 dient te eerbiedigen. Zij stellen in het bijzonder, dat het recht van de werknemers op het behoud van hun arbeidsplaats en het recht van hun vertegenwoordigers op informatie en raadpleging binnen de ondernemingen, hun wettelijke grondslag vinden in het Europees Sociaal Handvest, ondertekend te Turijn op 18 oktober 1961, het Aanvullend Protocol, ondertekend te Straatsburg op 25 mei 1988, het Gemeenschapshandvest van de sociale grondrechten, ondertekend te Straatsburg op 9 december 1989, richtlijn 75/129/EEG van de Raad van 17 februari 1975 betreffende de aanpassing van de wetgevingen van de Lid-Staten inzake collectief ontslag, zoals gewijzigd bij richtlijn 92/56/EEG van de Raad van 24 juni 1992 (PB 1992, L 245, blz. 3), richtlijn 77/187, de artikelen 117, 118, 118 A en 118 B EG-Verdrag en de bepalingen van het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens, waarin onder meer het recht op een eerlijk proces, het recht op respect voor het privé-leven en het familie- en gezinsleven, en het recht op bescherming tegen onmenselijke en vernederende behandelingen zijn neergelegd. Genoemde rechten van de werknemers zijn op nationaal niveau ook in de Franse Grondwet geformuleerd.
- 22 In deze context vloeit verzoekers' belang bij de nietigverklaring van de beschikking in de eerste plaats voort uit het feit, dat zodra de concentratie was goedgekeurd, Nestlé, die via een openbaar bod bijna het gehele kapitaal van Perrier in handen had gekregen, de directie van de groep kon wijzigen, en dat de nieuwe bestuurders

besloten een aanzienlijk aantal arbeidsplaatsen te schrappen. Tijdens een op 23 maart 1992 gehouden buitengewone vergadering van CCE Perrier stelde de directie de vertegenwoordigers van de werknemers namelijk in kennis van haar voornemen om in 1993 740 van de 5 400 arbeidsplaatsen in het concern te schrappen, omdat „recente studies hadden bevestigd, dat de bedrijven die mineraalwater produceerden, te kampen hadden met overbezetting”. Volgens verzoekers zou Nestlé een dergelijk besluit niet hebben genomen indien de concentratie niet was goedgekeurd. Door Nestlé ertoe te verplichten, bepaalde bedrijven te verkopen aan een niet tot de groep Perrier behorende vennootschap, heeft de beschikking bovendien voor de werknemers van die bedrijven tot gevolg, dat de bij Perrier geldende collectieve overeenkomst van 14 maart 1989 op losse schroeven wordt gezet.

- 23 Daar een vakbond gemachtigd is het collectieve belang van het vak te verdedigen, kan in deze omstandigheden volgens verzoekers niet worden betwist, dat CGT Perrier gerechtigd is de nietigverklaring te vorderen van de beschikking die tot de opheffing van arbeidsplaatsen zal leiden en de collectieve voordelen van een groot aantal werknemers van Perrier in gevaar zal brengen. Ook de drie verzoekende comités zijn gerechtigd de beschikking aan te vechten, in de eerste plaats omdat de vermindering van de totale loonsom leidt tot een vermindering van hun financiële middelen, die gerelateerd zijn aan die loonsom, en in de tweede plaats omdat zij „in verband met de opheffingen van arbeidsplaatsen (...) op verschillende niveaus en tijdig moeten worden geraadpleegd, opdat de intrekking van de genomen besluiten kan worden overwogen, althans de wijziging ervan ten gunste van de werknemers”.

- 24 Verzoekers betwisten de door de Commissie verdedigde stelling, dat de door hen gestelde schending van fundamentele rechten geen rechtstreeks uitvloeisel zou zijn van de beschikking. Zij beklemtonen, dat de gestelde opheffingen van arbeidsplaatsen een automatisch gevolg zijn van de beschikking en dat door de verandering van werkgever en de uit de beschikking voortvloeiende herstructurering van de gehele sector gebotteld water op het Franse grondgebied, tal van werknemers de

collectieve voordelen die zij thans bij de groep Perrier genieten, zullen verliezen, althans in gevaar zullen zien gebracht.

Beoordeling door het Gerecht

- 25 Volgens artikel 173 van het Verdrag kan een natuurlijke of rechtspersoon alleen dan beroep instellen tegen een tot een andere persoon gerichte beschikking, indien die beschikking hem rechtstreeks en individueel raakt. Daar de bestreden beschikking is gericht tot Nestlé, moet worden nagegaan, of verzoekers door deze beschikking rechtstreeks en individueel worden geraakt.
- 26 De enkele omstandigheid dat een handeling de rechtssituatie van de verzoekers kan beïnvloeden, rechtvaardigt nog niet de conclusie, dat zij hen rechtstreeks en individueel raakt. Wat in de eerste plaats het ontvankelijkheidsvereiste betreft, dat de verzoekers individueel moeten worden geraakt, zij erop gewezen dat volgens vaste rechtspraak slechts aan dit vereiste is voldaan, indien de bestreden beschikking de verzoekers betreft uit hoofde van zekere bijzondere hoedanigheden of van een feitelijke situatie die hen ten opzichte van ieder ander karakteriseert en hen individualiseert op soortgelijke wijze als de adressaat (zie arresten Hof van 15 juli 1963, zaak 25/62, Plaumann, Jurispr. 1963, blz. 207, 232, en 10 december 1969, gevoegde zaken 10/68 en 18/68, Eridania e. a., Jurispr. 1969, blz. 459, r. o. 7, alsmede arrest Gerecht van 28 oktober 1993, zaak T-83/92, Zunis Holding e. a., Jurispr. 1993, blz. II-1169, r. o. 34 en 36).
- 27 In casu moet derhalve worden onderzocht, of de bestreden beschikking verzoekers betreft uit hoofde van zekere bijzondere hoedanigheden of uit hoofde van een feitelijke situatie die hen ten opzichte van ieder ander karakteriseert en hen individualiseert op soortgelijke wijze als de adressaat.

- 28 Daartoe moet om te beginnen worden opgemerkt, dat in het systeem van verordening nr. 4064/89 de prioriteit die wordt toegekend aan de invoering van een stelsel van vrije mededinging, in bepaalde gevallen niet uitsluit, dat in het kader van de beoordeling van de verenigbaarheid van een concentratie met de gemeenschappelijke markt ook rekening wordt gehouden met de sociale gevolgen van die concentratie, namelijk wanneer deze van dien aard zijn, dat zij de verwezenlijking van de in artikel 2 van het Verdrag bedoelde sociale doelstellingen in gevaar brengen. Zo kan de Commissie ertoe worden gebracht te onderzoeken, of de concentratie, zij het ook zijdelings, gevolgen kan hebben voor de situatie van de werknemers in de betrokken ondernemingen, waardoor het werkgelegenheidspeil of de werkgelegenheidssituatie in de Gemeenschap of in een wezenlijk gedeelte daarvan ongunstig wordt beïnvloed.
- 29 Ingevolge artikel 2, lid 1, sub b, van verordening nr. 4064/89 is de Commissie immers verplicht een economische balans op te maken van de betrokken concentratie, waarbij zij in voorkomend geval overwegingen van sociale aard kan laten meewegen, zoals wordt bevestigd in de dertiende overweging van de considerans van de verordening, volgens welke „de Commissie bij haar beoordeling moet uitgaan van het algemene kader van de verwezenlijking van de in artikel 2 van het Verdrag bedoelde fundamentele doelstellingen, inclusief de versterking van de economische en sociale samenhang van de Gemeenschap als bedoeld in artikel 130 A van het Verdrag”. In dit juridisch kader geeft de omstandigheid dat in artikel 18, lid 4, van de verordening — waarmee concrete uitvoering wordt gegeven aan het in de negentiende overweging van de considerans geformuleerde beginsel — met zoveel woorden wordt gesproken van het recht van de vertegenwoordigers van de werknemers van de betrokken ondernemingen om, indien zij daarom verzoeken, te worden gehoord, blijk van de wil de inaanmerkingneming van de collectieve belangen van die werknemers tijdens de administratieve procedure te verzekeren.
- 30 In deze omstandigheden is het Gerecht van oordeel, dat in de opzet van verordening nr. 4064/89 de situatie van de werknemers van de bij de concentratie betrokken ondernemingen, in bepaalde gevallen door de Commissie bij de vaststelling van haar beschikking in aanmerking kan worden genomen. Dit is de reden waarom de verordening de erkende vertegenwoordigers van de werknemers van die ondernemingen — die een gesloten en op het moment van de vaststelling van de beschikking duidelijk afgebakende categorie vormen — individualiseert, door hun uitdrukkelijk en specifiek het recht toe te kennen, tijdens de administratieve procedure hun opmerkingen kenbaar te maken. Deze organen, die belast zijn met de behartiging

van de collectieve belangen van de door hen vertegenwoordigde werknemers, hebben daarbij immers belang in het licht van de overwegingen van sociale aard die de Commissie in voorkomend geval bij haar beoordeling van de verenigbaarheid van de concentratie met het gemeenschapsrecht in aanmerking kan nemen.

- 31 Hieruit volgt, dat in de opzet van verordening nr. 4064/89 de omstandigheid dat wanneer wordt gesproken van derden die aantonen voldoende belang erbij te hebben door de Commissie te worden gehoord, uitdrukkelijk melding wordt gemaakt van erkende vertegenwoordigers van de werknemers van de bij een concentratie betrokken ondernemingen, volstaat om die vertegenwoordigers ten opzichte van ieder ander te karakteriseren, zonder dat, zoals verweerster beweert, ter beoordeling van de ontvankelijkheid van het beroep behoeft te worden nagegaan, of die concentratie, althans op het eerste gezicht, van dien aard is, dat afbreuk wordt gedaan aan de in het Verdrag bedoelde sociale doelstellingen. Deze laatste vraag moet namelijk worden behandeld in het kader van het onderzoek ten gronde.
- 32 Bijgevolg moeten de erkende vertegenwoordigers van de werknemers van de bij een concentratie betrokken ondernemingen in beginsel worden geacht individueel te worden geraakt door de beschikking van de Commissie inzake de verenigbaarheid van die concentratie met de gemeenschappelijke markt.
- 33 In casu wordt de hoedanigheid van erkend vertegenwoordiger van de werknemers van de betrokken ondernemingen, in de zin van artikel 18, lid 4, van verordening nr. 4064/89, door de Commissie niet betwist voor zover het drie van de verzoekers betreft, te weten CCE Perrier, CE Perrier en CG Perrier. Wat CGT Perrier betreft, is de Commissie van mening, dat het aan deze vakbond staat om te bewijzen, dat hij naar Frans recht de hoedanigheid heeft van vertegenwoordiger van de werknemers van de bij de in geding zijnde concentratie betrokken ondernemingen.
- 34 Dienaangaande zij eraan herinnerd, dat het aan de Lid-Staten is om te bepalen, welke organen bevoegd zijn de collectieve belangen van de werknemers te vertegenwoordigen, en wat de rechten en prerogatieven van die organen zijn, behoudens in het geval van harmonisatiemaatregelen (zie bij voorbeeld richtlijn 94/45/EG van

de Raad van 22 september 1994 inzake de instelling van een Europese ondernemingsraad of van een procedure in ondernemingen of concerns met een communautaire dimensie ter informatie en raadpleging van de werknemers; PB 1994, L 254, blz. 64). Naar aanleiding van hetgeen verzoekers in repliek hebben gepreciseerd, betwist de Commissie in casu overigens niet, dat de vakbond CGT Perrier naar Frans recht een erkend vertegenwoordiger van de werknemers in de onderneming Perrier is, voor zover hij is aangesloten bij de vakfederatie CGT. Deze omstandigheid volstaat om CGT Perrier te kunnen beschouwen als een erkend vertegenwoordiger van de werknemers van de bij de in geding zijnde concentratie betrokken ondernemingen, in de zin van artikel 18, lid 4, van verordening nr. 4064/89.

35 De stelling van de Commissie, dat drie van de vier verzoekers, te weten CCE Perrier, CE Perrier en CG Perrier, daar zij niet overeenkomstig artikel 18, lid 4, van verordening nr. 4064/89 hebben verzocht tijdens de administratieve procedure te worden gehoord, niet individueel door de beschikking worden geraakt, ontbeert bovendien iedere grond. Door de procesbevoegdheid van bepaalde derden die tijdens de administratieve procedure processuele rechten genieten, in beginsel afhankelijk te stellen van hun daadwerkelijke deelneming aan die procedure, introduceert de Commissie een extra ontvankelijkheidsvoorwaarde in de vorm van een verplichte precontentieuze procedure, terwijl die voorwaarde niet in artikel 173 van het Verdrag is voorzien. Zoals verzoekers opmerken, is deze restrictieve uitlegging in strijd met genoemde verdragsbepaling, volgens welke een ieder die door een beschikking rechtstreeks en individueel wordt geraakt, gerechtigd is die beschikking aan te vechten.

36 Een analyse van 's Hof's rechtspraak bevestigt, dat de procesbevoegdheid van derden die aantonen voldoende belang erbij te hebben, tijdens de administratieve procedure te worden gehoord, niet noodzakelijkerwijs afhankelijk is van hun daadwerkelijke deelneming aan die procedure. Er zijn andere specifieke omstandigheden die, in voorkomend geval, bedoelde derden kunnen individualiseren op soortgelijke wijze als de adressaat van de bestreden beschikking. Anders dan

verweerster beweert, heeft het Hof immers zowel op het gebied van mededinging en staatssteun als op dat van dumping en subsidies de deelneming van bepaalde derden aan de administratieve procedure enkel in aanmerking genomen als een feit dat in bepaalde bijzondere omstandigheden het vermoeden oplevert, dat hun beroep dat ertoe strekt de gemeenschapsrechter niet alleen te doen nagaan, of hun processuele rechten zijn geëerbiedigd, maar ook, of aan de na afloop van die procedure vastgestelde beschikking geen kennelijke beoordelingsfout of misbruik van bevoegdheid ten grondslag ligt, ontvankelijk is. Het Hof heeft nooit geoordeeld, dat de deelneming van die derden aan de procedure een noodzakelijke voorwaarde was om hen te kunnen beschouwen als zijnde individueel door de beschikking van de Commissie geraakt (zie onder meer arresten Hof van 25 oktober 1977, zaak 26/76, Metro, reeds aangehaald, r. o. 13; 4 oktober 1983, zaak 191/82, FEDIOL, reeds aangehaald, r. o. 28-31; 11 oktober 1983, zaak 210/81, Demo-Studio Schmidt, Jurispr. 1983, blz. 3045, r. o. 14 en 15; 20 maart 1985, zaak 264/82, Timex Corporation, Jurispr. 1985, blz. 849, r. o. 11-17; 21 januari 1986, zaak 169/84, Cofaz, reeds aangehaald, r. o. 25, en 22 oktober 1986, zaak 75/84, Metro, Jurispr. 1986, blz. 3021, r. o. 18-23).

- 37 In deze omstandigheden moet, meer in het bijzonder waar het gaat om de erkende vertegenwoordigers van de werknemers van de betrokken ondernemingen, waarvan het aantal en de identiteit ten tijde van de vaststelling van de beschikking bekend konden zijn, worden vastgesteld, dat de enkele omstandigheid dat verordening nr. 4064/89 hen uitdrukkelijk en specifiek aanmerkt als derden die kunnen aantonen „voldoende belang” erbij te hebben, hun opmerkingen aan de Commissie kenbaar te maken, volstaat om hen ten opzichte van ieder ander te karakteriseren en hen te beschouwen als zijnde individueel door de krachtens die verordening vastgestelde beschikking geraakt, ongeacht of zij zich tijdens de administratieve procedure op hun rechten hebben beroepen. Hieruit volgt, dat in casu om alle hiervóór uiteengezette redenen moet worden geoordeeld, dat ten aanzien van de vier verzoekers, ongeacht of zij aan de procedure hebben deelgenomen, aan deze in artikel 173 van het Verdrag geformuleerde ontvankelijkheidsvoorwaarde is voldaan.
- 38 Wat in de tweede plaats de vraag betreft, of de bestreden beschikking verzoekers rechtstreeks raakt, moet om te beginnen worden vastgesteld, dat de in geding zijnde concentratie geen afbreuk kan doen aan de eigen rechten van de vertegenwoordigers van de werknemers van de betrokken ondernemingen. Zelfs al zou de concentratie meebrengen, dat de verschillende verzoekende comités als gevolg van de door hen gestelde opheffingen van arbeidsplaatsen hun financiële middelen zien

verminderen, deze omstandigheid kan, anders dan door verzoekers wordt beweerd, in geen geval worden geacht afbreuk te doen aan de eigen rechten van die comités. Deze hebben geen enkel belang bij de handhaving van het aantal arbeidsplaatsen in de onderneming met het specifieke doel, zich te wapenen tegen een mogelijke vermindering van hun financiële middelen, die gerelateerd zijn aan de totale loonsom. De organen die de werknemers vertegenwoordigen, kunnen zich immers uitsluitend op eigen rechten beroepen in samenhang met de taken en de prerogatieven die hun ingevolge de toepasselijke regeling worden toegekend in een onderneming met een bepaalde structuur. In dit verband zij overigens verwezen naar artikel 5 van richtlijn 77/187, waaruit in wezen blijkt, dat in geval van overgang van een onderneming de eigen rechten van de organen die de werknemers vertegenwoordigen, alsmede de toepassing van de maatregelen ter bescherming van de werknemersvertegenwoordigers moeten worden gewaarborgd overeenkomstig de wettelijke en bestuursrechtelijke voorschriften van de Lid-Staten. Uit al het voorgaande volgt, dat enkel een beschikking die van invloed kan zijn op het statuut van de organen die de werknemers vertegenwoordigen, of op de uitoefening van de prerogatieven en de taken die hun door de geldende regeling worden toegekend, de eigen belangen van die organen kan schaden. Dit kan niet het geval zijn met een beschikking tot goedkeuring van een concentratie.

- 39 Met betrekking tot de beweerd schending van het recht van de verzoekende comités om binnen hun onderneming te worden geraadpleegd over, bij voorbeeld, besluiten betreffende de concentratie zelf, de herstructurering of de gestelde opheffingen van arbeidsplaatsen, moet in herinnering worden gebracht, dat verordening nr. 4064/89 betrekking heeft op de wijze waarop concentraties in het licht van het communautaire mededingingsrecht moeten worden beoordeeld, doch de uitoefening door de werknemersvertegenwoordigers van de betrokken ondernemingen van alle rechten waarover dezen ingevolge de toepasselijke nationale regeling beschikken, onverlet laat. In de eenendertigste overweging van de considerans van verordening nr. 4064/89 is overigens met zoveel woorden bepaald, dat de verordening „geenszins afbreuk doet aan de collectieve rechten van de werknemers, zoals die in de betrokken ondernemingen zijn erkend”.

- 40 Verzoekers' betoog, dat de bestreden beschikking de belangen van de werknemers van Perrier rechtstreeks schaadt, voor zover zij leidt tot de opheffing van

arbeidsplaatsen en het verlies van collectieve voordelen, kan evenmin worden aanvaard. Dienaangaande moet worden beklemtoond, dat de regeling die beoogt de rechten van de werknemers, onder meer in het geval van concentraties, te waarborgen, zoals in de volgende rechtsoverwegingen zal worden aangetoond, eraan in de weg staat, dat een concentratie op zichzelf de gestelde gevolgen voor de werkgelegenheid in de betrokken ondernemingen meebrengt. Dergelijke gevolgen kunnen zich dus enkel voordoen, indien de bij de concentratie betrokken ondernemingen of de sociale partners in de door de toepasselijke regels nauwkeurig omschreven omstandigheden maatregelen hebben getroffen die losstaan van de concentratie zelf. Mede gelet op de onderhandelingsruimte waarover de diverse sociale partners beschikken, is de kans dat dergelijke maatregelen achterwege blijven, niet zuiver theoretisch, zodat de werknemersvertegenwoordigers niet kunnen worden geacht rechtstreeks te worden geraakt door de beschikking tot goedkeuring van de concentratie (zie arresten Hof van 17 januari 1985, zaak 11/82, Piraiki-Patraiki e. a., Jurispr. 1985, blz. 207, en 28 januari 1986, zaak 169/84, Cofaz e. a., reeds aangehaald).

- 41 In casu blijkt uit de toepasselijke regeling duidelijk, dat een concentratie niet onvermijdelijk leidt tot opheffingen van arbeidsplaatsen en tot het verlies van de sociale voordelen die de werknemers van de groep Perrier genieten, hetzij uit hoofde van hun individuele overeenkomst, hetzij — in het bijzonder binnen de economische en sociale eenheid van de ondernemingen die deze overeenkomst hebben ondertekend — uit hoofde van de collectieve overeenkomst van 14 maart 1989, waarnaar verzoekers verwijzen. Artikel 3 van richtlijn 77/187 bepaalt immers, dat de rechten en verplichtingen die voor de vervreemder voortvloeien uit de op het tijdstip van de overgang van de onderneming bestaande arbeidsovereenkomst of arbeidsverhouding, overgaan op de verkrijger. In artikel 4, lid 1, eerste alinea, van die richtlijn wordt bovendien gepreciseerd, dat de overgang van een onderneming op zichzelf voor de vervreemder of de verkrijger geen reden tot ontslag vormt.
- 42 In dit verband moet overigens worden opgemerkt, dat zo de beschikking van de Commissie nietig werd verklaard op grond dat daarbij de concentratie is goedgekeurd op voorwaarde, onder meer, dat Nestlé bepaalde tot de groep Perrier

behorende ondernemingen van de hand doet, zulks nog geen garantie zou bieden tegen eventuele wettelijk toegestane maatregelen tot opheffing van arbeidsplaatsen. Het feit dat het in artikel 4, lid 1, eerste alinea, van richtlijn 77/187 verder heet, dat deze bepaling „geen beletsel (vormt) voor ontslagen wegens economische, technische of organisatorische redenen die wijzigingen voor de werkgelegenheid met zich meebrengen”, bevestigt, dat dergelijke ontslagen in geen geval een rechtstreeks gevolg van een concentratie kunnen zijn, doch dat daartoe zelfstandige maatregelen vereist zijn, waarvoor de regeling geldt die ook in andere gevallen dan concentratie van toepassing is.

- 43 Wat meer in het bijzonder het gestelde verlies van de door de werknemers van Perrier genoten sociale voordelen betreft, moet worden gewezen op artikel 3, lid 2, eerste alinea, van richtlijn 77/187, waarin is bepaald: „Na de overgang (...) handhaaft de verkrijger de in een collectieve overeenkomst vastgelegde arbeidsvoorwaarden in dezelfde mate als deze voorwaarden in deze overeenkomst waren vastgesteld voor de vervreemder tot het tijdstip waarop de collectieve overeenkomst wordt beëindigd of afloopt, of waarop een andere collectieve overeenkomst in werking treedt of wordt toegepast.” In dit verband zij eraan herinnerd, dat artikel L. 132-8 van de Franse Code du travail, zoals tussen partijen vaststaat, bepaalt, dat elke collectieve overeenkomst — die overeenkomstig de definitie van artikel L. 132-1 alle arbeidsvoorwaarden dient te regelen — en elke collectieve arbeidsovereenkomst — waarin volgens genoemde definitie slechts bepaalde voorwaarden worden geregeld — die voor onbepaalde duur is gesloten, door de aangesloten partijen kan worden opgezegd op de wijze als in de overeenkomst is voorzien. In dat artikel is ook bepaald, dat wanneer de overeenkomst wordt opgezegd wegens, onder meer, een fusie, een overdracht of een splitsing, die overeenkomst integraal van toepassing blijft tot het tijdstip waarop een nieuwe overeenkomst in werking treedt, of anders gedurende minimaal een jaar vanaf de opzegging, met dien verstande dat de betrokken werknemers de door hen verworven individuele voordelen behouden indien de opgezegde overeenkomst na afloop van die periode niet is vervangen. De waarborgen betreffende het behoud van de sociale voordelen worden nog versterkt door artikel 4, tweede alinea, van richtlijn 77/187. Hierin is bepaald, dat indien de arbeidsovereenkomst wordt verbroken omdat de overgang van de onderneming een aanmerkelijke wijziging van de arbeidsvoorwaarden ten nadele van de werknemers ten gevolge heeft, zij wordt geacht te zijn verbroken door toedoen van de werkgever.

- 44 Uit al het voorgaande volgt, dat de lopende individuele overeenkomsten in hun totaliteit op de nieuwe vennootschap overgaan. De binnen de groep Perrier geldende collectieve overeenkomst zal overeenkomstig het bepaalde in artikel L. 132-8 van de Code du travail van toepassing blijven. Dienaangaande moet worden beklemtoond, dat volgens de toepasselijke regeling een overgang van een onderneming als waarvan in casu sprake is, op zichzelf geen grond oplevert voor opzegging of wijziging van de van kracht zijnde collectieve (arbeids)overeenkomsten. Mocht die overgang de geldende collectieve overeenkomst toch op losse schroeven zetten, dan voorziet artikel L. 132-8, zevende alinea, van de Franse Code du travail in een regeling die gelijk is aan die welke van toepassing is op de opzegging door een of meer van de aangesloten partijen in andere gevallen dan de overgang van een onderneming overeenkomstig de bepalingen van richtlijn 77/187 (zie onder meer arrest Hof van 12 november 1992, zaak C-209/91, Watson Rask en Christensen, Jurispr. 1992, blz. I-5755, r. o. 26 e. v.).
- 45 Hieruit volgt, dat in casu de overname van Perrier door Nestlé, gepaard gaande met de overdracht door deze onderneming van bepaalde merknamen en bronnen van de groep Perrier aan een derde, op zichzelf geen enkel rechtstreeks gevolg heeft voor de rechten die voor de werknemers van Perrier voortvloeien uit hun arbeids-overeenkomst of arbeidsverhouding. Nu er geen rechtstreeks causaal verband bestaat tussen enerzijds de inbreuk die op die rechten zou zijn gemaakt, en anderzijds de beschikking van de Commissie, waarin aan de goedkeuring van de concentratie onder meer de voorwaarde wordt verbonden, dat bepaalde merknamen en bronnen worden afgestoten, dienen de betrokkenen ter bescherming van hun wettelijke belangen over een passende rechtsgang te beschikken, niet in het stadium waarin die beschikking op haar regelmatigheid wordt getoetst, maar in het stadium waarin door de ondernemingen en, in voorkomend geval, door de betrokken sociale partners de maatregelen worden getroffen die rechtstreeks aan de aldus gestelde inbreuken ten grondslag liggen, zonder dat de Commissie daarmee ook maar iets van doen heeft. Het is immers in het stadium waarin dergelijke maatregelen, waarvan de beoordeling tot de bevoegdheidssfeer van de nationale rechter behoort, worden getroffen, dat toepassing moet worden gegeven aan de waarborgen die de werknemers ontleen aan zowel het nationale recht als het gemeenschapsrecht, zoals onder meer richtlijn 77/187 van de Raad inzake de onderlinge aanpassing van de wetgevingen der Lid-Staten betreffende het behoud van de rechten van de werknemers bij overgang van ondernemingen, vestigingen of onderdelen daarvan (reeds aangehaald; zie ook het door de Commissie op 8 september 1994 ingediende voorstel voor een richtlijn van de Raad inzake de onderlinge aanpassing van de wetgevingen der Lid-Staten betreffende het behoud van de rechten van de werknemers bij overgang van ondernemingen, vestigingen of onderdelen daarvan,

dat strekt tot herformulering van genoemde richtlijn, PB 1994, C 274, blz. 10), en richtlijn 75/129 van 17 februari 1975 betreffende de aanpassing van de wetgevingen van de Lid-Staten inzake collectief ontslag, zoals gewijzigd bij richtlijn 92/56 van 24 juni 1992 (beide reeds aangehaald).

46 Om alle zojuist uiteengezette redenen kunnen verzoekers niet worden geacht door de bestreden beschikking rechtstreeks te worden geraakt, behalve voor zover het gaat om de eerbiediging van de processuele rechten die zij ingevolge verordening nr. 4064/89 tijdens de administratieve procedure genieten. Het is immers vaste rechtspraak, dat wanneer een verordening aan derden processuele rechten verleent, dezen in beginsel ter bescherming van hun wettelijke belangen over een beroepsmogelijkheid moeten beschikken (zie onder meer arrest Hof van 25 oktober 1977, zaak 26/76, Metro, reeds aangehaald, r. o. 13). In dit verband moet in het bijzonder worden opgemerkt, dat de gemeenschapsrechter in beginsel pas in het stadium waarin hij de eindbeschikking van de Commissie op haar regelmatigheid toetst, kan nagaan, of het recht van bepaalde derden om, zo zij daarom verzoeken, tijdens de administratieve procedure naar behoren te worden gehoord, is geschonden. Hieruit volgt, dat ofschoon in casu uit het vorenoverwogene blijkt, dat de eindbeschikking qua inhoud verzoekers niet rechtstreeks raakt, aan verzoekers niettemin het recht moet worden toegekend om tegen die beschikking beroep in te stellen, en wel om te doen nagaan, of de procedurele waarborgen waarop zij ingevolge artikel 18 van verordening nr. 4064/89 tijdens de administratieve procedure aanspraak mochten maken, zoals zij stellen, zijn miskend. Enkel indien het Gerecht zou vaststellen, dat die waarborgen op duidelijke wijze zijn geschonden, waardoor afbreuk is gedaan aan verzoekers' recht om, zo zij daarom verzoeken, tijdens de administratieve procedure hun standpunt naar behoren kenbaar te maken, zou het de beschikking wegens schending van wezenlijke vormvoorschriften nietig moeten verklaren. Bij ontbreken van een dergelijke wezenlijke schending van hun processuele rechten kan de enkele omstandigheid dat verzoekers voor de gemeenschapsrechter stellen, dat die rechten tijdens de administratieve procedure zijn geschonden, niet leiden tot ontvankelijkheid van het beroep voor zover dit gebaseerd is op middelen die zijn ontleend aan de schending van materiële voorschriften, aangezien, zoals het Gerecht reeds heeft vastgesteld, verzoekers' rechtssituatie niet rechtstreeks door de inhoud van de beschikking wordt geraakt. Alleen indien aan deze laatste voorwaarde was voldaan, zouden verzoekers ingevolge artikel 173 van het Verdrag gerechtigd zijn, het Gerecht te verzoeken de motivering en de materiële regelmatigheid van de beschikking te onderzoeken.

- 47 Het onderhavige beroep moet mitsdien enkel niet-ontvankelijk worden verklaard, voor zover het niet strekt tot verzekering van de bescherming van de procedurele waarborgen die verzoekers tijdens de administratieve procedure genieten. Ten gronde moet worden nagegaan, of, zoals verzoekers stellen, bij de totstandkoming van de beschikking hun processuele rechten zijn miskend.

De gegrondheid van het middel inzake schending van verzoekers' processuele rechten

Beknopte uiteenzetting van de argumenten van partijen

- 48 Verzoekers betogen, dat de Commissie heeft nagelaten hen vóór de hoorzitting schriftelijk in kennis te stellen van de aard en het voorwerp van de zaak, teneinde hen in de gelegenheid te stellen hun standpunt kenbaar te maken. In zoverre heeft de Commissie de artikelen 11, 12 en 15 van verordening nr. 2367/90 geschonden. CGT Perrier betwist, dat de door de vakpers verstrekte informatie van dien aard was, dat daardoor de omstandigheid dat die informatie niet, zoals in de gemeenschapsregeling uitdrukkelijk is voorgeschreven, door de Commissie werd meege-deeld, werd goedge maakt.
- 49 Verzoekers betogen voorts, dat de vakbond CGT Perrier, voor zover hij had verzocht door de Commissie te worden gehoord, als derde die aantoonde daarbij „voldoende belang” te hebben, niet alleen het recht had om tijdens de hoorzitting te worden gehoord, zoals op 2 juli 1992 is gebeurd, maar ook toegang moest hebben tot het dossier, waarom hij overigens in eerdergenoemde brief van 19 juni 1992 stilzwijgend zou hebben verzocht. Zij baseren zich hiertoe op artikel 18, lid 3, van verordening nr. 4064/89, waarin is bepaald dat het dossier „ten minste toegankelijk (is) voor de rechtstreeks betrokken partijen, met inachtneming van het rechtmatig belang van de ondernemingen bij het bewaren van zakengeheimen”.
- 50 Verzoekers stellen tot slot, dat de Commissie heeft nagelaten de vakbond CGT-Perrier, die geen ervaring had met procedures inzake de toepassing van

verordening nr. 4064/89, erop te wijzen, dat hij zijn schriftelijke opmerkingen vóór de datum van de hoorzitting, die was vastgesteld op 2 juli 1992, moest indienen. Uit de tiende en elfde overweging van de considerans van verordening nr. 2367/90 blijkt namelijk, dat de hoorzitting in beginsel slechts bedoeld is om de tevoren ingediende schriftelijke opmerkingen aan te vullen. Bovendien heeft de Commissie CGT Perrier niet erop gewezen, dat hij zich overeenkomstig artikel 14, lid 3, van verordening nr. 2367/90 tijdens de hoorzitting kon laten bijstaan door, onder meer, een advocaat.

51 Verzoekers zijn derhalve van mening, dat de wijze waarop de erkende vertegenwoordigers van de werknemers zijn gehoord, de Commissie niet in staat heeft gesteld hun opmerkingen in aanmerking te nemen, zoals ingevolge bovenaangehaalde bepalingen vereist was. Een dergelijke situatie moet worden gelijkgesteld met een situatie waarin geen hoorzitting heeft plaatsgevonden. Daar het houden van een hoorzitting verplicht is, is de bestreden handeling volgens vaste rechtspraak van het Hof nietig wegens schending van wezenlijke vormvoorschriften.

52 CGT Perrier kan immers niet verantwoordelijk worden gehouden voor het feit dat hij pas op het laatste moment werd uitgenodigd voor de hoorzitting van 2 juli 1992, zonder dat hij voorafgaande informatie ontving en, bijgevolg, zonder dat hij de mogelijkheid had zijn ontmoeting met de administratie voor te bereiden. Dit overhaaste handelen, dat aan de administratie moet worden toegerekend, levert integendeel een klaarblijkelijke schending van de rechten van de verdediging op.

53 De Commissie betoogt, dat CGT Perrier op regelmatige wijze is gehoord. Met betrekking tot het beweerde recht van verzoekers om, alvorens hun standpunt kenbaar te maken, schriftelijk van de aard en het voorwerp van de zaak in kennis te worden gesteld, merkt de Commissie in haar verweerschrift op, dat CGT Perrier in haar brief van 19 juni 1992 niet heeft verzocht te worden gehoord als erkend vertegenwoordiger van de werknemers van Perrier, in de zin van artikel 18, lid 4, van verordening nr. 4064/89, doch enkel heeft gevraagd in kennis te worden gesteld van de stand van de procedure. Daarom was zij niet gehouden CGT Perrier tevoren op de hoogte te stellen van de aard en het voorwerp van de zaak. Immers, ook al is men van mening dat deze vakbond een erkend vertegenwoordiger van de

werknemers van Perrier was, de aard van zijn verzoek, dat bovendien in een gevorderd stadium van de procedure werd ingediend, rechtvaardigde dat hij snel en zonder voorafgaande informatie voor een bijeenkomst werd uitgenodigd. Een dergelijke oplossing was te meer gerechtvaardigd, daar de vakbond werd geacht de aard en het voorwerp van de zaak goed te kennen, zoals blijkt uit het feit dat verzoekers in het kader van het onderhavige geding veelvuldig hebben verwezen naar de vakpers.

- 54 Het in artikel 18, lid 3, van verordening nr. 4064/89 geformuleerde recht op toegang tot het dossier heeft tot doel, de betrokkenen in staat te stellen hun standpunt kenbaar te maken ten aanzien van de door de Commissie tegen hen in aanmerking genomen bezwaren. Daar in de bestreden beschikking geen enkel bezwaar wordt geformuleerd tegen de erkende vertegenwoordigers van de werknemers van de bij de in geding zijnde concentratie betrokken ondernemingen, noch enig door hen krachtens verordening nr. 4064/89 gedaan verzoek wordt afgewezen, kan die vertegenwoordigers geen inzage worden verleend van het dossier. Bovendien hebben verzoekers hoe dan ook nooit om die inzage verzocht.

Beoordeling door het Gerecht

- 55 Allereerst zij eraan herinnerd, dat ingevolge artikel 18, lid 4, van verordening nr. 4064/89 de erkende vertegenwoordigers van de werknemers van de bij de in geding zijnde concentratie betrokken ondernemingen, in hun hoedanigheid van derden die aantonen daarbij voldoende belang te hebben, enkel door de Commissie hoeven te worden gehoord voor zover zij daadwerkelijk daarom hebben verzocht. Bovendien blijkt uit de tiende overweging van de considerans van verordening nr. 2367/90, dat dit verzoek in beginsel schriftelijk moet worden gedaan.
- 56 De bescherming van de wettelijke belangen van bepaalde derden verlangt immers niet, dat die derden tijdens de administratieve procedure dezelfde waarborgen genieten als aan de bij de in geding zijnde concentratie betrokken personen worden

toegekend teneinde ervoor te zorgen, dat hun rechten van de verdediging tijdens de procedure voor de Commissie worden geëerbiedigd. Daar de belangen van laatstgenoemden in beginsel rechtstreeks door de beschikking worden geraakt, moeten dezen toegang hebben tot het dossier en in de gelegenheid worden gesteld hun standpunt kenbaar te maken ten aanzien van de tegen hen in aanmerking genomen bezwaren, zoals in artikel 18, leden 1 en 3, van verordening nr. 4064/89 is bepaald. De rechtssituatie van derden kan daarentegen uitsluitend zijdelings door de beschikking worden beïnvloed. Daarom hebben zij ingevolge artikel 18, lid 4, van verordening nr. 4064/89 enkel het recht door de Commissie te worden gehoord, indien zij daarom verzoeken en, in beginsel, nadat zij hebben aangetoond daarbij voldoende belang te hebben, met dien verstande dat de vertegenwoordigers van de werknemers van de betrokken ondernemingen kunnen volstaan met aan te tonen, dat zij volgens het toepasselijke nationale recht bevoegd zijn die werknemers te vertegenwoordigen. Deze uitlegging wordt bevestigd door 's Hof's arrest van 9 juli 1987 (zaak 43/85, Ancides, Jurispr. 1987, blz. 3131, r. o. 8). Hierin verklaarde het Hof, dat in het kader van verordening nr. 17 van de Raad van 6 februari 1962, Eerste verordening over de toepassing van de artikelen 85 en 86 van het Verdrag (PB 1962, blz. 204), waarvan artikel 19, lid 2, uitdrukkelijk — en in bewoordingen die in zoverre overeenkomen met die van artikel 18, lid 4, van verordening nr. 4064/89 — bepaalt, dat derden die een voldoende belang aannemelijk maken, enkel hoeven te worden gehoord indien zij hierom verzoeken, de processuele positie van die derden niet op één lijn kan worden gesteld met die van de betrokkenen.

- 57 Het is in het kader van het zojuist beschreven systeem van bescherming van de respectieve rechten van betrokkenen en derden, dat artikel 15, lid 1, van verordening nr. 2367/90 preciseert, dat indien derden die aantonen daarbij voldoende belang te hebben, zoals de erkende vertegenwoordigers van de werknemers van de betrokken ondernemingen, overeenkomstig artikel 18, lid 4, van verordening nr. 4064/89 verzoeken te worden gehoord, „de Commissie hen in kennis (stelt) van de aard en het voorwerp van de procedure en (...) een termijn vast(stelt) binnen welke zij hun standpunt kenbaar kunnen maken”. Artikel 15, lid 2, bepaalt: „De in lid 1 bedoelde derden maken binnen de vastgestelde termijn hun standpunt kenbaar, hetzij schriftelijk, hetzij mondeling. Zij kunnen hun mondelinge verklaringen schriftelijk bevestigen.” Ingevolge artikel 15, lid 3, kan de Commissie ook derden die een voldoende belang aannemelijk maken, doch niet verzoeken te worden gehoord, „in de gelegenheid stellen hun standpunt kenbaar te maken”, maar in dat geval is zij niet verplicht die derden informatie te verschaffen.

- 58 In casu blijkt duidelijk uit het dossier, dat CGT Perrier bij de Commissie niet een verzoek om te worden gehoord in de zin van artikel 18, lid 4, van verordening nr. 4064/89 heeft ingediend, doch enkel een verzoek om inlichtingen. In zijn brief van 19 juni 1992 stond namelijk te lezen: „Kunt u ons aangeven, hoe wij aan zeer nauwkeurige informatie kunnen komen over het onderzoek dat de Commissie van de Europese Gemeenschappen heeft ingesteld naar de aankoop van Source Perrier door Nestlé/Demilac?” De enkele omstandigheid dat CGT Perrier in diezelfde brief ter rechtvaardiging van zijn verzoek om inlichtingen aanvoert, dat hij een het personeel vertegenwoordigend orgaan binnen de groep Perrier is en dat hij bij de nationale rechter een klacht inzake diverse financiële operaties in verband met het openbaar bod van Nestlé op Perrier heeft ingediend, volstaat dan ook niet om genoemde brief te kunnen uitleggen als een — stilzwijgend — verzoek om overeenkomstig artikel 18, lid 4, van verordening nr. 4064/89 als erkend vertegenwoordiger van de werknemers van Perrier te worden gehoord. Uit de telefax die de Commissie op 29 juni 1992 naar CGT Perrier heeft verzonden ter bevestiging dat op 2 juli daaraanvolgend een „voorlichtingsbijeenkomst” zou worden gehouden, blijkt overigens, dat deze instelling genoemde brief niet heeft opgevat als een verzoek om te worden gehoord. CGT Perrier heeft ook verder geen enkel daartoe strekkend verzoek gedaan. Hij beweert immers niet, dat hij na zijn brief van 19 juni 1992 schriftelijk heeft verzocht te worden gehoord, noch ook dat hij daarom heeft verzocht tijdens de bijeenkomst van 2 juli 1992. Bovendien bevestigt de brief van CGT Perrier aan de Commissie van 3 juli 1992 expliciet, dat die bijeenkomst volgens deze vakbond wel degelijk het karakter van een loutere voorlichtingsbijeenkomst had.
- 59 Nu CGT Perrier niet had verzocht te worden gehoord, was de Commissie ingevolge artikel 15 van verordening nr. 2367/90 (zie hiervóór, r. o. 57) dus niet gehouden, deze vakbond naar aanleiding van zijn brief van 19 juni 1992 schriftelijk in kennis te stellen van de aard en het voorwerp van de zaak, alvorens hem de mogelijkheid te geven zijn standpunt kenbaar te maken.
- 60 In casu heeft de Commissie niet alleen voldaan aan het verzoek om inlichtingen van CGT Perrier, door op 2 juli 1992 een voorlichtingsbijeenkomst te organiseren, doch zij heeft de vertegenwoordigers van deze vakbond bovendien de mogelijkheid geboden, tijdens die bijeenkomst opmerkingen te maken over de sociale gevolgen van de beoogde concentratie. Haar bevoegdheid daartoe ontleende zij aan

artikel 15, lid 3, van verordening nr. 2367/90, waarin is bepaald dat zij in beginsel ook in andere gevallen dan die waarin iemand die aantoonbaar voldoende belang te hebben, verzoekt te worden gehoord, derden kan horen. Bovendien blijkt uit de onbetwiste aanwijzingen die de Commissie op dit punt heeft verstrekt, dat CGT Perrier na de bijeenkomst op uitnodiging van deze instelling aanvullende schriftelijke opmerkingen heeft gemaakt en haar in antwoord op de hem tijdens de bijeenkomst gestelde vragen extra inlichtingen heeft verstrekt. Voorts blijkt uit de — door verzoekers niet weersproken — opmerkingen van de Commissie, dat CGT Perrier, onder meer tijdens genoemde bijeenkomst, niet heeft geklaagd over het feit, dat het, zoals verzoekers stellen, door het ontbreken van schriftelijke informatie voor hem moeilijk was zijn standpunt te formuleren.

61 Met betrekking tot de grief, dat de Commissie heeft nagelaten CGT Perrier mee te delen, dat hij zijn schriftelijke opmerkingen vóór de voor de bijeenkomst vastgestelde datum van 2 juli 1992 moest indienen, zij eraan herinnerd, dat in casu geen enkele bepaling de Commissie een dergelijke verplichting oplegde. In het bijzonder artikel 15, lid 3, van verordening nr. 2367/90, waarop de Commissie zich, zoals uit het voorgaande blijkt, in casu heeft gebaseerd om CGT Perrier te horen, bevat geen enkele aanwijzing over de wijze waarop bepaalde derden die niet hebben verzocht te worden gehoord, niettemin op initiatief van de Commissie hun standpunt kenbaar kunnen maken. Bovendien, zelfs al zouden verzoekers overeenkomstig artikel 18, lid 4, van verordening nr. 4046/89 hebben verzocht te worden gehoord, dan nog bepaalt artikel 15, lid 2, van verordening nr. 2367/90 hoe dan ook enkel, dat derden die een dergelijk verzoek doen en aantonen daarbij voldoende belang te hebben, hun standpunt kenbaar kunnen maken. Deze bepaling zegt niet, dat zij hun opmerkingen in een bepaalde vorm, namelijk schriftelijk dan wel mondeling, moeten indienen. Dit betekent, dat de Commissie in casu in geen geval gehouden was, de betrokken vakbond uit te nodigen vóór de bijeenkomst van 2 juli 1992 schriftelijke opmerkingen in te dienen.

62 Deze uitlegging van artikel 15 van verordening nr. 2367/90 wordt bevestigd door de elfde overweging van de considerans van die verordening, waarop verzoekers zich beroepen. Hierin wordt immers, nadat is beklemtoond dat „het wenselijk is dat alle personen die gerechtigd zijn opmerkingen te maken, dit schriftelijk doen,

zowel in hun eigen belang als uit een oogpunt van behoorlijk bestuur, met dien verstande evenwel dat zij het recht moeten hebben zo nodig hun schriftelijke opmerkingen mondeling aan te vullen”, dit beginsel genuanceerd door de precisering, dat „echter in dringende gevallen de Commissie de mogelijkheid moet hebben onmiddellijk over te gaan tot het horen van betrokkenen of derden; dat in dergelijke gevallen de te horen personen het recht moeten hebben hun mondelinge verklaringen schriftelijk te bevestigen”. Gelet op de haast die de Commissie moest maken met het beleggen van een voorlichtingsbijeenkomst met CGT Perrier, in antwoord op het verzoek dat deze vakbond had ingediend op 19 juni 1992, toen de op 25 maart 1992 ingeleide procedure zich reeds in een vergevorderd stadium bevond en terwijl de betrokken partijen op 25 mei 1992 waren gehoord, heeft zij in casu de datum van die bijeenkomst terecht vastgesteld op 2 juli 1992, waarbij zij de vakbond echter de mogelijkheid liet, na de bijeenkomst, waarop hij zijn argumenten naar voren had gebracht, aanvullende schriftelijke opmerkingen in te dienen.

- 63 Voorts bepaalt artikel 14 van verordening nr. 2367/90 weliswaar, dat de door de Commissie gehoorde personen zich op eigen verzoek of op initiatief van deze instelling kunnen laten bijstaan door, onder meer, een advocaat, maar geen enkele bepaling van deze verordening verplicht de Commissie, die personen van deze mogelijkheid in kennis te stellen. Ofschoon het verstrekken van dergelijke informatie wenselijk zou kunnen lijken, kan het feit dat zulks is nagelaten, de geldigheid van de procedure niet aantasten.
- 64 Wat ten slotte het door verzoekers ingeroepen recht op toegang tot het dossier betreft, zij eraan herinnerd dat luidens artikel 18, lid 3, van verordening nr. 4064/89 „het dossier (...) ten minste toegankelijk (is) voor de rechtstreeks betrokken partijen, met inachtneming van het rechtmatig belang van de ondernemingen bij het bewaren van zakengeheimen”. Deze bepaling kan in geen geval aldus worden uitgelegd, dat zij de Commissie verplicht automatisch inzage van het dossier te verlenen aan elke derde die, op eigen verzoek of op initiatief van de Commissie, tijdens de administratieve procedure wordt gehoord. Hieruit volgt, dat voor zover de betrokken vakbond niet behoorde tot de „rechtstreeks betrokken partijen” in de zin van artikel 18, lid 3, de Commissie in geen geval verplicht kon zijn hem toegang te verlenen tot het dossier. Zonder dat in het kader van het onderhavige geding uitspraak behoeft te worden gedaan over de vraag, of, en zo ja in welke omstandigheden, aan derden die aantonen voldoende belang erbij te hebben, te worden gehoord, het recht kan worden toegekend om, zo zij erom verzoeken,

inzage te krijgen van het dossier, kan derhalve in casu hoe dan ook worden volstaan met de vaststelling, dat CGT Perrier in zijn in zijn brief van 19 juni 1992 tot de Commissie gerichte verzoek om inlichtingen op geen enkele wijze, zelfs niet stilzwijgend, heeft verzocht om toegang tot het dossier. Derhalve kan de Commissie niet worden verweten, dat CGT Perrier geen toegang heeft gehad tot het dossier.

- 65 Om alle hiervóór uiteengezette redenen moet het middel inzake schending van de processuele rechten van verzoekers, en in het bijzonder van die van CGT Perrier, worden afgewezen.
- 66 Mitsdien dient het onderhavige beroep in zijn geheel te worden verworpen.

Kosten

- 67 Ingevolge artikel 87, lid 2, van het Reglement voor de procesvoering moet de in het ongelijk gestelde partij in de kosten worden verwezen, voor zover dit is gevorderd. Artikel 87, lid 3, bepaalt evenwel, dat het Gerecht wegens bijzondere redenen kan beslissen dat elke partij haar eigen kosten zal dragen.
- 68 Daar het in casu gaat om het eerste beroep dat organen die de werknemers van de bij een concentratie betrokken ondernemingen vertegenwoordigen, hebben ingesteld tegen de beschikking van de Commissie waarbij die concentratie krachtens verordening nr. 4064/89 is goedgekeurd, dient de Commissie in haar eigen kosten te worden verwezen.

HET GERECHT VAN EERSTE AANLEG (Tweede kamer — uitgebreid),

rechtdoende:

- 1) **Verwerpt het beroep.**
- 2) **Verstaat dat elke partij haar eigen kosten zal dragen, daaronder begrepen die welke op het kort geding zijn gevallen.**

Vesterdorf

Barrington

Saggio

Kirchner

Kalogeropoulos

Uitgesproken ter openbare terechtzitting te Luxemburg op 27 april 1995.

De griffier

De president

H. Jung

B. Vesterdorf